

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. 10. Alteri obiectioni occurritur: & an scientia visionis sit causa
futuroru[m]? explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

Cap. IX. Nonnullis obiectionibus occurritur, & doctrina data, &c. 63

Discriminatio
ratio.

rum sub conditione non ita supponitur, sed solum includitur in conditione, tanquam coniungendum cum illa, si in re ipsa poneretur. Et ratio discriminatio est clara, quia scientia absoluta terminatur ad effectum secundum actualem existentiam presentem absolute aternitati Dei, & ideo necessario supponitur in Deo actuale decretum aternum, a quo dimanaturus sit concursus ad talem effectum. At vero conditionalis nihil ponit in esse, unde per scientiam illius non videtur effectus, ut absolute futurus, sed tantum sub conditione, & ideo necesse non est, ut decretum Dei in re ipsa supponatur, sed sufficit, ut in conditione includatur. Quod vero in illa confirmatione additur, non repugnare, quod sint in Deo aliqua decreta conditionata, iam declaratum est in capite praecedenti, quatenus id verum sit, & quomodo id non sufficiat, ut tota scientia futurorum sub conditione ad talia decreta conditionata, tanquam ad vnicum, & necessarium fundamentum, reuocetur. Nam ut talia decreta praecise spectata sint ratio sufficiens praesciendi futura, oportet, ut ex parte Dei sint absoluta, & praedeterminata: imo & efficaciter praedeterminata voluntatis creatae, ut in tali decreto possit esse infallibilis futura cooperatio creatae voluntatis. At vero respectu malorum actuum non sunt possibilia decreta praedeterminata, quia repugnant divinae bonitati, & sapientiae, siue illa sint absoluta ex parte obiecti, siue conditionata, quia eadem est utrorumque ratio, si ex parte Dei sint absoluta, & praedeterminata. Respectu autem bonorum actuum repugnant talia decreta libertati ipsorum, si efficaciter sint praedeterminata quoad executionem, ut supponitur. Si vero solum sint praedeterminata secundum ordinem intentionis, necesse est, ut supponat scientiam conditionatam, ne libertatem tollant, & ideo non possunt esse sufficiens talis scientiae fundamentum. Quae omnia infra in lib. 5. late probanda sunt de absolutis decretis, & ideo nunc longiori probationi superfedemus, supponendo, quod certissimum est, eandem in hoc esse rationem de decretis conditionatis, quae de absolutis. Accedit praeterea, quod multiplicatio talium decretorum conditionatorum superuacanea est, & inutilis, ac otiosa, & sine fundamento introducta, ut probauimus. Sola ergo illa conditionata decreta admitenda sunt, quae divinae providentiae, ut versatur circa res aliquando futuras, consentanea, & vtilia inueniuntur, & in generalibus principijs eius fundari possunt. Haec autem ita sunt conditionata, ut etiam ex parte Dei non sint omnino absoluta quoad executionem effectus, & praedeterminationem causae secundae. Quod si respectu contingentium absolute futurorum aliqua sunt decreta simpliciter absoluta, & praedeterminata ex parte Dei, de se includunt virtutem conditionem, & ideo necesse est, ut supponant illam quasi purgatam per scientiam conditionatam, ut simpliciter, & absoluta esse possint, ut in l. 5. c. ult. latius declarabo.

9. Ad secundam confirmationem respondetur, duplicem posse distingui rationem cognoscendi, scilicet, vel per modum principij, vel per modum termini, seu ex parte cognoscentis, aut ex parte rei cognoscendae. Dico ergo veritatem Dei esse rationem cognoscendi omnes veritates creatas, & creabiles ex parte principij, seu ex parte ipsius Dei, non vero ex parte termini, seu obiecti, ad quod ultimatim (ut sic dicam) terminatur scientia Dei, ut est creaturarum scientia. Et sic quamuis Deus per se ipsum sciat omnia possibilia fieri ab ipso, nihilominus supponit ex parte obiecti veritates necessarias, ut hominem esse animal rationale, & similia. Et similiter supponit illa scientia veritates possibiles, ut hominem posse peccare, aut bene agere. Et cum eadem proportionem supponit veritatem cognoscibilem in futuris contingentibus tam absolutis, quam conditionatis, quamuis per se ipsum & per suam veritatem in cognoscendo, id est, per suam

infinitam, & certissimam scientiam, & per suas ideas, ut rationes cognoscendi omnem aliam veritatem intueatur. Cum vero obijciatur, quia Deus non potest hoc modo per se cognoscere veritatem futuram, si ab ipso non pendeat, concedimus assumptionem: negamus autem subsumptionem, nimirum futura conditionata non pendere a Deo, si non supponant in Deo decretum, satis enim est, quod in conditione illud includant, quia propter efficientem dependentiam necessario includi debet, ut declaratum, neque oportet, ut tale decretum sit praedeterminans, neque quod sit adaequata ratio veritatis futurae, quando talis est, ut non solum ab ipso, sed etiam a libero arbitrio pendeat, tanquam a causa simul in suo genere concursura, quae dependentia, ut futura non potest in solo decreto cognosci, sed in se, ut iam declaravi.

Ad vltimam confirmationem negatur sequela, nimirum si Deus cognoscat talia futura, ante suum decretum praedeterminans sub conditione sequi, ut illa cognoscat, vel ut per se necessaria, vel ut futura ex aliqua alia causa extrinseca praedeterminante hominis voluntatem. Neutrum enim sequitur, non quidem primum, quia licet haec sint contingenter futura, habere possunt determinatam veritatem, non quia per se necessaria sit simpliciter, sed quia ita futura est, unde ad summum resultat necessitas suppositionis, quae dicitur id, quod est, necessario esse: sic enim etiam quod futurum est, necessario erit. Neque etiam sequitur secundum, quia voluntas humana, ut se determinet, non indiget causa extrinseca determinante, neque alia extrinseca causa, proprie, & physice cooperante praeter Deum. Unde ad exemplum in argumento propositum de duabus voluntatibus v. g. Petri, aut Pauli conceptis sub esse possibili, & applicatis cum eisdem subiectis, & circumstantijs ad operandum, de quibus in quodam priori rationis aequae praescitur posse consentire, & dissentire, & in alio signo rationis posteriori de vna praescitur esse consensuram, & de alia esse dissensuram, cuius diuersitatis, & praescientiae ratio non creditur reddi posse, nisi ex aliqua causa extrinseca praedeterminante. Veruntamen non ita est. Aut enim postulatur ratio diuersi eventus, aut ratio praescientiae illius ex parte Dei. Prior ratio propria, & proxima est liberum arbitrium, vel solum in malis, vel adiutum in bonis. Neque contra hoc obstat, quod illae voluntates in priori signo sint aequae indifferentes: nam potius ex hac ipsa indifferentia nascitur, ut vnus sic, alius sic operetur pro suo arbitrio, etiam ceteris omnibus antecedentibus existentibus paribus, quia hoc ipsum postulat libertatis dominium, ut in prolegomeno praecedenti ostensum est. Frustra ergo obijciatur, vel cogitatur esse necessarium recurrere ad constellationem, vel indiuiduationem, seu complexionem, nam liberum arbitrium his omnibus dominari potest, si velit: ex intrinseca ergo potestate illius futura esse poterit illa diuersitas. Supposito autem, quod sit futura, non oportet ex parte Dei aliam rationem reddere, ut cognosci possit, nisi quia infinitam vim habet cognoscendi, & omne veritatem in se ipsa intueniendi sine vilo discursu formalis, vel virtuali, sed per solum simplicem veritatis contemplationem.

io. Ad vltimam
firm. sequitur
negatur.

Exemplum
plicatur in
duplicatione

Frustranda
obiectione.

CAPVT X.

Alteri obiectioni occurritur, & an scientia visio-
nis sit causa futurorum explicatur.

IN fine huius prolegomeni necessarium visum est, de causalitate praescientiae divinae circa futura contingentia pauca praemittere, tum quia resolutio haec necessaria nobis erit ad auxilia divinae gratiae explicanda: nam hac ratione hoc tempore valde agitata est haec controuersia: tum etiam quia ad occurrendum obiectioni, quae

Obiecti co-
tra præce-
dem exsolu-
tionem.

qua contra præcedentem resolutionem fieri potest, videtur necessaria. Nam perinde comparari debet scientia conditionata ad contingentia sub conditione futura, sicut comparatur præscientia absoluta ad res aliquando futuras: sed per absolutam præscientiam non prævidentur futura, nisi quatenus eadē scientia est causa illorum: ergo ut præfiantur futura sub conditione, oportebit, ut eadem præscientia sit causa futuritionis illorum. At hoc esse non potest: ergo nec potest dari talis præscientia. Minor (cetera enim nunc supponuntur) probatur, tum quia Deus non habet causalitatem circa futura tantum sub conditione, cum illa revera futura non sint, & quatenus talia sunt, sub latitudine entium possibilium permanent: tum etiam, quia licet in illis velimus conditionatam causalitatem considerare, hæc non potest scientiæ attribui, alioqui oportebit in ipsa hypothesi, seu conditione eandem scientiam involuere, sicut diximus, in illa conditione includi decretum voluntatis Dei sufficientis ad causalitatem talis futuri: hoc autem est impossibile, alioqui circulus committeretur, seu sensus identicus heret, perinde enim esset, ac si diceretur, si virtutes in Tyro fierent, & voluntas Dei cum præscientia futuri consensus concurreret, Tyrii penitentiam agerent: hoc autem frivolum est & absurdum: ut constat, ergo repugnat dari talem scientiam, si ipsa scientia est causa futuritionis rerum. Ut hæc igitur obiectio dissolvatur, necessarium est expendere, an id, quod supponit de causalitate scientiæ visionis verum sit. Et consequenter tractandum erit, an hæc causalis propositio vera sit. *Quia Deus præscit hoc esse futurum, ideo futurum est.* Per occasionem vero, & quasi necessariam consecutionem in fine videbimus, an altera causalis vera sit, *quia hoc futurum est, ideo Deus illud præscit.*

Dua propositio-
nes expen-
denda.

2.
Prima sen-
tentia.

Est ergo prior sententia affirmans illam causalem, *Hoc est futurum, quia Deus præscit, illud esse futurum*, esse veram, quod est dicere, scientiam visionis, ut talis est, esse causam futuritionis, vel præsentia obiecti sui. Hæc enim duo in idem redeunt, & ideo de illis indifferenter loquimur. Hanc sententiam defendunt hoc tempore moderni Thomistæ supra allegati, eamque antiquis scholasticis tribuunt cum Magistro in 1. dist. 39. & in speciali refertur Albert. art. 3. Bonau. art. 1. q. 1. & 2. Maxime vero probatur in primis auctoritate D. Thomæ 1. p. q. 14. art. 8. ad 1. ubi refertur Origene dicentem, *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum, sed quia futurum est, ideo scitur a Deo, antequam fiat.* Exponit priorem partem intelligendam esse, considerando rationem scientiæ non habentis adiunctā voluntatem, posteriorem autem partem accipiendā esse in ratione consecutionis, seu illationis, non secundum propriam rationem causalitatis. Et in solutione ad 3. ait obiectum scibile non comparari ad scientiam Dei ut mensuram eius, sed è contrario scientiam Dei esse mensuram eius, quia est scientia artificis: quæ est mensura artefacti. Et ar. 16. dicit Deum de rebus à se factis habere scientiam practicam, quæ non est nisi scientia visionis.

3.

Secundo videtur hæc expressa sententia Augustini: nam lib. 6. de Trinit. c. 10. & l. 15. c. 13. expresse dicit. *Creaturas non quia sunt, novit Deus, sed ideo sunt, quia novit.* Et l. 5. de Civitat. cap. 9. de creaturis ait. *Quidquid valent, & quidquid factura sunt, certissime valent, & factura sunt, quia valiturus, atq. factururus ille præscit, cuius præscientia falli non potest.* Similia fere verba habet Greg. l. 20. Moral. c. 23. alias 24. dicens. *Quæcumque sunt non ab æternitate ideo videntur, quia sunt, sed ideo sunt, quia videntur.* Eandem sententiam videtur late docere Boetius lib. 5. de Consol. prola vult. circa finem, ubi etiam Dionys. Carth. ita exponere videtur, & illius verba postea referemus.

4.
Fundamentum
rationis
præcipua.

Tertio suadetur hæc sententia rationibus. Prima, & præcipua est, quia scientia visionis non est speculativa, sed practica: ergo est causa rerum: consequentia

clara est. Antecedens probatur, quia scientia simplicis intelligentiæ est tantum speculativa: ergo scientia visionis est practica: nam sicut scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ adæquate diuidunt scientiam Dei, ita etiam practica, & speculativa, & ideo si scientia simplicis intelligentiæ speculativa est, necesse est, ut scientia visionis sit practica. Secundo probatur idem antecedens, quia scientia visionis non supponit obiectum suum, sed illud operatur: ergo est practica. Consequentia clara est, antecedens vero probatur, quia scientia Dei non contemplatur res existentes, nisi ut præsentis æternitati, & ut à se factas: ergo non possunt obiecta illius scientiæ antecedere causalitatem eiusdem scientiæ, sed causando illa, intuetur illa quasi terminum suæ causalitatis. Secunda ratio est, quia aliqua scientia Dei est causa rerum, sed scientia simplicis intelligentiæ non est causa rerum: ergo scientia visionis est causa illarum rerum, quæ per illam videntur. Consequentia supponitur ex insufficientia partitionis diuinæ scientiæ in visionis, & simplicis intelligentiæ. Maior item ut certa relinquatur. Minor autem patet, primo, quia nulla scientia antecedens determinationem voluntatis Dei potest esse causa rerum, quia, ut sic non est ordinata ad opus: hæc enim ordinatio per voluntatem fit, nec potest esse causa, nisi prout ordinatur ad opus. At vero scientia simplicis intelligentiæ, ut talis est, antecedit decreta libera diuinæ voluntatis, ut per se constat: ergo ut sic, non est causa. Et confirmatur primo, quia scientia, ut sit causa, debet esse practica, ut per se notum est, at scientia simplicis intelligentiæ non est practica, sed speculativa, teste D. Thom. 1. p. q. 14. art. 16. & ibi Caiet. ergo. Et confirmatur secundo, quia scientia, quæ est causa rerum, est libera, potuit enim non esse causa, sicut res potuerunt non esse: at scientia simplicis intelligentiæ non est libera, sed sola scientia visionis. Tertia ratio sit, quia si scientia visionis non esset causa futuri, futurum esset causa scientiæ visionis. Hoc autem secundum dici non potest, quia temporale non potest esse causa æterni: ergo primum dicendum est. Maior sumitur ex D. Thom. q. 2. de Veritat. artic. 14. ubi simili discursu probat scientiam Dei esse causam rerum, quia omnis scientia vel est causa obiecti, vel causata ab illo, vel utrumque ab vno tertio: scientia autem Dei nec ab obiecto, nec ab aliquo tertio causatur, unde necesse est, ut sit causa sui obiecti: hæc autem ratio aequè ad scientiam visionis applicari potest.

Secunda ratio.

Confirm. 1.

Confirm. 2.

Tertia ratio.

5.
Vera sententia.

Propositio falsa.

Animaduertendum.

Genesi.

cat,

eat, illam visionem supposuisse res iam factas, ac proinde, ut talis visio est, non fecisse illas, sed eas per omnipotentiam à voluntate applicatam, & per alium modum scientiæ, vel artis directam iam factas vidisse, & in eis, tanquam bonis, complacuisse. At vero scientia, quæ supponat rem factam, non est causa eiusdem, quatenus talis scientia eius est: ergo nec scientia visionis est causa rerum factarum.

6. Secundo probatur auctoritate Patrum dicentium, res non esse futuras, quia Deus scit illas esse futuras: hac enim negatio in nullo proprio sensu potest esse vera, si scientia visionis est causa futurorum, quia si est causa, est vera, imo & realis, ac physica causa, sed per illam causalem locutionem nihil aliud significatur, nisi huiusmodi causalitas: ergo Patres negantes illam propositionem causalem, dictam plane causalitatem negant. Sunt autem illi Orig. Hieronym. Iustin. Chrysost. Beda, Cyrill. & Damasc. quos dicto l. 1. de Auxil. cap. 13. retuli, ex quibus solius Damasceni verba hic expendere vilius est. Ille in Dialog. contra Manichæ. prope finem, sic inquit. Deus ea, quæ voluntarie à nobis futura sunt, hoc est, ea, quæ in potestate nostra sunt, nimirum virtutem, ac virtutum præcursus, eademum defuncti, quæ in arbitrio nostro minime consistunt. Ac quidem vis Dei præcursus à nobis causam habet, quæ quædam habet, ac vero vis ea, quæ facturum præcursus, à nobis proficiscitur. Nam si factum non esset, ne ipse quidem, quod futurum non esset, præcursus. Et quidem Dei præcursus vera, atq. inuolabilis est, rerum ipsa haudquaquam causa est, cur omnino fiat id, quod futurum est, quoniam potius quia hoc, vel illud facturum sumus, idcirco præcursus Deus. Quod testimonium adeo est expressum, & luculentum, ut nec declaratione indigeat, nec tergiversationibus subesse posse videatur. Solum aduerso eleganter declarasse Damascenum, Deum non accipere scientiam à rebus futuris, seu suæ æternitatis præsentibus, sed ex se habere vim præcursus, & nihilominus quod illa scientia terminetur ad hoc, vel illud obiectum à nobis pendere, quatenus in nobis est ponere, vel non ponere obiectum, ad quod terminanda est illa præcursus, & ideo voluntas nostra causa est, quod hoc, vel illud futurum sit. At quod præcursus Deus (ut infra repetit) id vero præcursus ipsius potest adscribendum est. Et in hoc sensu diuerse negat scientiam Dei, quæ præcursus futura, esse causam, cur omnino fiat id, quod futurum est. Vbi particula omnino, emphaticum habet ad significandum, scientiam Dei non esse causam determinantem talem euentum futurum, sed futuritatem eius supponere. Et in eodem sensu subdit, quia hoc, vel illud facturum sumus, ideo præcursus illud Deus, ubi causalis nota non dicit causam ex parte Dei, sed rationem, vel conditionem, quæ supponi debet ex parte obiecti.

Similiter Eusebius lib. 6. de Preparat. Euang. cap. 9. ut declaret præcursus Dei necessitatem actibus liberis non imponere, ita concludit Deus cum vniuersis, voluntatem præuideat hunc perperam illum recte acturum non ignorat. Non ergo præcognitio futurorum causa: nec enim villo pacto ad peccatum Deus quenuquam impellit, aut mouet, sed è contra. Dicam enim, etiam si absurdum multis fortasse videatur id, quod futurum est, ut Deus euentuum illud præuideat: non ergo ideo fit, quia præcursus sed quia futurum erat, præcursus. In quibus verbis profecto non habet locum vulgaris expositio, quod illa particula causalis solum significet consecutionem, seu illationem vnius ex alio: tum quia si in hoc sensu loqui voluisset Eusebius, profecto non timuisset, ne sua sententia multis fortitan absurda videri posset: tum etiam quia immerito negasset priorem partem, scilicet, rem fieri, quia præcursus: nam secundum illationem certissimum est, rem esse futuram, si præcursus est. Item in illo sensu etiam in peccatis vere diceretur, Petrus peccabit, quia Christus prædixit, utiq. secundum necessariam illationem, seu consecutionem. At hoc etiam Eusebius negat: loquitur ergo in proprietate causali in aliquo sensu, & ideo etiam ad probandum, scientiam non

esse causam, addit. Nec enim Deus quenuquam ad peccandum mouet, aut impellit. Et hunc modum concordandi præcursus Dei cum libertate arbitrii, & de iudicando, quomodo Deus, licet præcursus peccatum futurum, non sit causa eius, sequuti sunt ceteri Patres, præsertim Hieronym. dialog. 3. contra Pelag. ubi contra Marcion. ait: Non ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurum nouerat, sed præcursus Deus, quasi Deus, quod erat propria voluntate facturus. Et similiter dixit Leo Papa sermon. 16. de Passione Domini. Non impietas furentium manus immisit in se Dominus, sed admisit, nec præcursus, quod faciendum esset, coegit, ut fieret.

Tertio ad locum Cyrilli supra allegatum addi potest alius, ubi de Iuda ait. Non ideo quia de illo scriptum est, quod periturus esset, propterea eo nequitia processit. Et verum quoniam malignitate sua periturus omnino erat, idcirco id omnino futurum esse Scriptura prædixit, quam falsum quicquam dicere impossibile est. Deus enim ipse per Scripturam loquitur, &c. Quod prosequitur, ostendens plane idem esse de præcursus Dei. Et quantis ibi de peccatis loquatur, tamen quia hoc fundat in ratione libertatis, scilicet, quia Deus suo præiudicio, ac præcursus non determinat voluntatem liberam, sententia eius in omnibus futuris locum habet, sicut illam tradiderat lib. 9. cap. 10. Et sic potest allegari quarto loco Gaud. tract. 3. in Exod. ad Neophil. ubi similiter ait. Synagoga Iudeorum quod erat crudeliter factura, prædictum est, dærum Synon iustum. Nec ideo factum est, quia prædictum erat, sed ideo negata, prædictum erat, quia erat futurum, ut præcursus Deus in his, quæ per libertatem hominum futura erant, ostenderet. In quo vltimo verbo declarat sententiam ad omnes actus liberos extendi, eandemq. in diuina præcursus locum habere.

Quinto eodem modo diuinam præcursus explicat Augustin. lib. 3. de Lib. arbit. cap. 4. ubi ait, necessariam connexionem, quæ inuenitur inter præcursus scientiam Dei, & rem futuram, non provenire ex eo, quod scientia Dei est: nam si ponamus hominem esse, qui præcursus futurum, eadem necessitate inferretur euentum esse, quod præcursus est, & inde è conuerso colligit, quod sicut præcursus hominis non inducere necessitatem contrariam libertati, ita nec illam inducit præcursus Dei. Qui discursus efficax non esset, si scientia futurorum Dei esset causa futuritatis illorum: nam tunc non esset bona æquiparatio ad præcursus hominis, quia hæc non esset causa futuri præcogniti, ut per se constat. Vnde longe alia conexio esset inter effectum futurum, & præcursus Dei, quam inter eundem, & præcursus hominis, nam illa esset causalis, ut sic dicam, & non ista, & consequenter illa necessitas, quæ sequitur futurum ex præcursus Dei, non esset ex illa præcursus, ut præcursus est, sed ut præcursus Dei est, quia non omnis præcursus habet causalem connexionem cum re futura, sed sola præcursus Dei, & ita ruit tota responsio, & declaratio Augustini. Igitur sententia eius est, quod sicut præcursus hominis non est causa futurorum, etiam illa præcursus ponatur, ita nec præcursus Dei, ut est scientia visionis futurorum, est causa illorum. Vnde concludit. Sicut itaq. non sibi aduersantur hæc duo, ut tu præcursus tua noues, quod alius sua voluntate facturus est, ita Deus neminem ad peccatum cogens, præuidet tamen eos, qui propria voluntate peccant. Et infra subinfert. Hinc ergo iam intellige, quæ iniustitia Deus peccata puniat, quia quæ nouit futura non facit. Dicit Euseb. fortasse aliquis id esse speciale in peccatis, quia Deus illa non facit neque per scientiam visionis, neque per aliam, neque per voluntatem. Sed contra hoc impugnat id est, quod prior discursus Augustini generalis est ad omnes actus liberos futuros tam bonos, quam malos, & ideo licet in malis ponat exemplum, non ideo coarctat sententiam. Eo vel maxime, quod statim argumentatur ab actibus bonis ad malos, quia Deus dat præmiu bonis actibus, etiam si præcursus illos, ergo et dabit suppliciu pro malis, licet illos præcursus.

6. D. Cyrillus explicat opte me in prodtore Iuda.

Gaud in ta-dærum Synon iustum.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

Aug. expli-cat simili ad homine præcursus futu-ra, cuius præcursus non est causa rei futuri: ergo.

nens profecto ex vi præscientiæ futurorum non magis facere Deum bonos actus, quam malos, licet per voluntatem, & alias virtutes, seu attributa sua efficiat bonos actus, & non malos, ut mali sunt. Vnde addo, ex vi discursus Augustini, Deum præsciendo actum malum futurum, non magis efficere illum per ipsam præscientiam quoad actum materiale, quam quoad formalitatem peccati, quia etiam ad materiale actum non cogit præscientia, nec inducit, sed illum supponit, & quasi extrinsece ad eum comparatur, sicut visio, vel scientia hominis ad rem visam, vel scitam: tum quia non aliter videt Deus malitiam peccati, quam videndo actionem ipsam cum obiecto, & modo, ac circumstantijs, quibus fit, nam inde videt malitiam resultare, & ideo intuetur, tum etiam quia alias non satis responderet dicentibus Deum præsciendo peccatum, cogere ad illud, quia illi de actionibus ipsis loquebantur, & in eis ponebant necessitatē à præscientia proponentem, quam non aliter Augustinus excludit, nisi negando præscientiā esse causam actionis.

10. Atq; similem doctrinam habet Augustinus l. 5. de Magis explicatur, & probatur ex D. Aug. Ciuit. cap. 10. ubi prius in generali loquitur dicens. Non propterea nihil esse in nostra voluntate quia Deus præsciuit quid futurum esset in nostra voluntate, & postea subdit. Nec enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccatum esse præsciuit. Vbi certe non solum de peccato pro formalis, sed etiam de actione peccati loquitur: nam si de ipsa actione dici posset, ideo Petrus negauit Christum, quia Christus id prædixit, vel præsciuit, consequens profecto esset, ut de peccato idem dici posset, cum talis actio hæc, & nunc libere facta, non possit à malitia separari. Præter rationem factam, quod aliter non satisfacere Augustinus difficultati, accedit, quod idem sentit de voluntate non peccandi, cum adiungit, etiam si Deus præscierit hominem esse peccatum, nihilominus si ipse noluit, non peccat sed si peccare noluerit (inquit) etiam hoc ille præsciuit, plane sentiens, hoc etiam non fieri ex vi præscientiæ, sed supponi futurum, ut præsciatur iuxta regulam eiusdem Augustini lib. 4. Genes. ad liter. cap. 32. Neq; enim cognitio fieri potest, nisi cognoscenda præcedant. Quæ regula, ut vniuersalis sit, non de antecessione obiecti secundum actualem existentiam, sed secundum veritatem, & secundum esse obiecti tum intelligenda est. Et non in eo fundatur, quod cognitio à rebus sumitur, quia hoc in solis hominibus verum habet, sed quia cognitio conformatur rei cognitæ, ut vera sit, unde supponit in illa obiectiuam veritatem.

11. Sexto addimus Anselmum, qui toto libr. de Concordia, hoc præcipuum iacet fundamentum concordie, præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ cum libero arbitrio, quod præscientia futurorum non est suppositio antecedens futurum, ut futurum est, sed consequens illud. Declarat autem, quid intelligat per antecedentem suppositionem, dicens, esse illam, quæ facit rem esse futuram: ergo ex sententia Anselmi præscientia Dei non facit rem esse futuram, alioqui esset suppositio antecedens, quod ipse negat: ergo talis scientia non est causa futuri, ut futurum est: solum enim esse posset causa in genere efficientis, utique faciendi, ut sit futurum. Vnde in actibus liberis futuris à Deo præscitis ait, solum esse necessitatem illam, quam ipsa voluntas libertas facit. Vnde concludit. Hæc omnia Deus, qui sit omnem veritatem, & non nisi veritatem sciuit sicut sunt spontanea, vel necessaria videt, & sicut videt, ita sunt. Et intra. Quamuis necesse sit fieri, quæ præsciuntur, quedam tamen præscita (scilicet futura libera) non enuntiant ea necessitate quæ præcedit rem, & facit. In quibus verbis, & in toto discursu illius operis hoc agit, ut à scientia visionis causalitatem rei futuræ excludat, sed ad illam supponi doceat, tanquam veritatem, quæ non aliunde habet necessitatem, quam ex eo, quod futura esse supponitur. Atq; eodem modo hanc præscientiam declarat Beda in libr. Variar. quæst. qu. 13.

vbi vtitur exemplo scientiæ, seu visionis hominis, quo usus est Augustinus: nam sicut homo, ait, videndo hominem iacentem non facit illum iacere: ita nec Deus præsciendo hominem operaturum facit illum sic operari: ergo sicut visio hominis non est causa effectus, quem videt, ita nec ista scientia intuitiua est causa ex horum Patrum sententia.

12. Vltimo, quia non desuit Theologus, qui ausus fuerit dicere Boetium contrariam sententiam expresse docuisse: contrarium verissimum esse paulo diligentius ostendam. Ille igitur libr. 5. de Consolat. prola. 3. cum argumentum proposuisset ex præscientia futurorum contra libertatem subiungit. Neq; enim illam probo rationem, quæ se quidam credunt hunc questionis nodum posse dissolvere. Auiunt enim, non ideo quid esse euenturum, quoniam id providentia diuina futurum esse prospexit, sed e contrario potius, quoniam quid futurum est, id diuinam providentiam latere non posse. Deinde vero in toto illa prola contra dictam responsionem argumentatur. Postea vero in prola 4. ita respondet in persona Philosophi. Quæro cur illam soluentium rationem minus efficacem putes, quæ quia præscientiam non esse futuri causam necessitatis existimat non impediri præscij arbitrij libertatem putat? Postea vero rationem illam declarando, & defendendo, ad hoc in primis ita colligit. Etenim positionis gratia, ut quid consequatur aduertat. Statuamus nullam esse præscientiam, num quæ ex arbitrio eueniunt, ad necessitatem coguntur? In qua positione aperte supponit, futurum non esse à præscientia, tanquam à causa, alias positio secum pugnaret, nihilq; ad rem declarandam deserviret: quia vero non est causa, recte infert. Statuamus iterum esse, sed nihil rebus necessitatis iniungere: manebit, ut opinor, eadem voluntas integra, atq; absoluta libertas. Deinde quia ipse Boetius, quasi argumentando, vel subterfugiendo, dixerat in prola 3. quod licet præscientia non sit causa, inferet necessitatem, pergit Philosophus sic vrgendo. Sed præscientia inquit, tametsi futuri necessitas non est, signum tamen est ea necessario esse euentura, contra quod replicat. Quia hoc modo, etiam si præcognitio non fuisset, necessarios futurorum exitus esse constaret. Omne enim signum, quod sit, ostendit, non vero efficit, quod designat. Vnde in toto discursu ad saluandam contingentiæ futurorum, supponit præscientiam non esse causam euentuum eorum, sed solum signum, seu notitiam.

13. Postea vero persequitur declarando, quomodo carum Boetij mentem rerum, quæ necessario exitus non habent, possit esse certa prænotio. Et in summa in hoc rationem consistit, quod omne quod cognoscitur, non secundum sui vim, sed secundum potius cognoscendum comprehenditur facultatem. Quod principium optimo discursu declarat tota illa prola 4. & 5. & deinde in 6. ascendit ad diuinam æternitatem, ut inde colligat Deum omnia prænoscere modo suo, & iuxta suam vim, & naturam, non secundum ordinem rerum cognitarum, ac proinde futura quasi iam gerantur in simili cognitione considerat. Qui sane discursus optimus est, & si attentè consideretur, non minus ad futura conditionata, quam ad absoluta applicari potest. Deinde vero reuertitur ad concludendum quomodo præscientia non lædat libertatem, quia sicut non causat, ita neq; immutat, quæ videt. Sumitq; argumentum ex nostra cognitione, dicens. Quid igitur, ut necessaria fiant, quæ diuino lumine lustrantur, cum nec homines quidem necessaria faciant, quæ vident? Quæ ratio nullius esset momenti, si præscientia, ut talis est, causa esset, sicut supra circa Augustinum dicebamus. Vnde subiungit. Si est diuini humaniq; præsentis digna collatio, utiq; vos vestro hoc temperario præsentis quadam videtis ita ille omnia suo cernit æterno. Quare hæc diuina prænotio naturam rerum, proprietatemq; non mutat. Deniq; eandem concordiam præscientiæ cum libertate distinguendo secundum necessitatem absolutam, & conditionatam, seu consequentem, & antecedentem declarat & tandem ita concludit. Quam comprehendendi omnia, videndiq; præsentia non ex futurarum prouentu verum, sed ex propria Deus simplicitate sortitus est. Ex quo illud quoq; soluitur,

14. *Rebus omnibus modum constituit, non est causare, sed a se scientiam tribuere.*
 tur, quod paulo ante posuisti, indignum esse, si scientia Dei causam iustitiae nostrae praestare dicatur. Haec enim scientia vis praesentariae notionem cuncta complectens, rebus omnibus modum ipsa constituit, nihil veroposterioribus debet. Quae cum ita sint, manet inemerata mortalibus arbitrij libertas. Ex quibus verbis colligere voluerunt, Boetium tribuere praesentiae causalitatem praedicam, quia dicit, rebus omnibus modum ipsam constituit. Sed non satis perspecto, & considerato contextu, & sensu loquentis hoc intulerunt. Non enim sibi est contrarius, nec vno verbo evertit, quae tam longo discursu confirmauerat. In his ergo verbis solum infert Deum non accipere scientiam à rebus, nam & scientiam, & modum scientiae ex se, & ex sua simplicitate habet, & ideo non videt res successiue, sicut illae sunt, sed praesentariae notionem cuncta complectens, rebus omnibus modum ipsa constituit. Non quia quatenus scientia visionis, sit causa illarum, sed quia eadem est scientia, quae omnibus rebus modum imponit, dirigendo voluntatem, & quae postea res inruetur: vnde praedicendo, & intuendo illas, non mutat modum, quem circa vnamquamque ordinauit. Vel certe ipsamet praesentia, vt talis est, constituitur dicitur rebus modum, non contingentiae, vel necessitatis, sed praesentialitatis aeternae. Illam enim quasi constituit, vel complet Deum sua praesentia, & ideo nihil posterioribus debet. Et inde recte concluditur, quod manet inemerata mortalibus arbitrij libertas, non quia praesentia, vt talis est, rebus conferat modum contingentiae, vel necessitatis, sed quia non aufert, sed vnamquamque rem videt, prout futura est, & illa non immutat: hic enim sensus est consequens ad omnia, quae dixerat.

15. *Ratione Theologiae non solum probatur sententia.*
 Tertio principaliter argumentamur rationibus Theologicis fundatis in principijs, vel communibus Theologorum, vel ab his, cum quibus disputamus admissis. Prima ratio sit: quia Deus ita efficit res per intellectum, & voluntatem, vt immediatus ad extra efficiat per voluntatem, quam per intellectum, siue voluntas immediate per suum actum ad extra efficiat, siue per potentiam executiuam ratione distinctam, quod ad praesens nihil refert: sed scientia visionis est ratione posterior, quam voluntas illa, per quam Deus ad extra operatur: ergo talis scientia non est causa rei ad extra, sed supponit iam productam per voluntatem, vel potentiam exequentem. Consequenter nota est, & minor maxime defenditur ab aduersarijs. Vt autem maiorem probemus, supponimus sermonem esse de propria efficientia, vt distinguitur ab exemplari causalitate. Nam hoc posteriori modo potest scientia diuina esse immediate causa operum Dei per suas ideas, seu exemplaria, quatenus per illa dirigit actiones omnipotentiae, vt effectus talibus exemplaribus conformes euadant, vt in Metaphys. disp. 30. sect. 17. declarauimus. Sed illa causalitas est alterius rationis, & magis pertinet ad specificationem actus, quam ad exercitium actionis, propriamque efficientiam, de qua loquimur. Sic ergo intellectus maior probatur ex D. Thoma 1. par. qu. 19. art. 4. ad 4. vbi ait quod scientia, & voluntas sunt causa eiusdem operis, sed scientia vt dirigens, & voluntas vt imperans. Et in hoc comparat Deum cum homine per artem operante, in quo ars, per quam concipitur forma operans, dirigit voluntatem, voluntas autem imperat, & mouet potentiam exequentem. Constat autem in artifice humano voluntatem immediatius concurrere ad executionem operis, quam artem. At vero in intellectu artificis, praeter conceptionem formae exemplaris, & iudicium mouens, ac dirigens voluntatem, quod antecedit voluntatem vt exequentem, intelligi non potest alius actus intellectus posterior voluntate, qui habeat rationem causae respectu exterioris actionis, seu executionis, sed post executionem sequitur in eodem artifice visio ipsius artefacti, quae non est causa, sed pura cognitio.

16. *Sic ergo in Deo seruata proportione, scientia ante Pars I.*

recedit dirigendo voluntatem per modum prudentiae, & artis, neque habet scientia alium immediatum influxum ad extra, sed ille est vel immediate à voluntate, vel vt mouente, & applicante potentiam exequentem, si illa est ratione distincta, vt est satis probabile, & D. Thomas in illo loco indicat. Ergo scientia, quae subsequitur post talem influxum voluntatis, & potentiae, non est causa rei ad extra: talis autem est scientia visionis, vt constat. Eandemque doctrinam tradit D. Thomas 1. p. q. 25. art. 1. ad 4. vbi ratione distinguendo illa tria scientiam, voluntatem, & potentiam, ait potentiam exequi quod voluntas imperat, & ad quod scientia dirigit. Vbi etiam solum tribuit scientiae in hac causalitate directionem voluntatis, & potentiae, quae directio & remotior est, quam voluntatis motio, & nullo modo tribui potest scientiae visionis, quae voluntatem iam directam supponit. Et quamuis D. Thomas ibi quoad distinctionem potentiae à scientia, & voluntate, sub distinctione addat: Vel dicendum, quod ipsa scientia, vel voluntas diuina, secundum quod est principium effectuum, habet rationem potentiae, nunquam tamen tribuit scientiae aliam causalitatem praeter directionem. Et in ipsomet ordine numerandi prius ponit scientiam, quam voluntatem. Et postea art. 5. ad 1. repetit quod in causalitate Dei potentia intelligitur vt exequens, voluntas vt imperans, intellectus, ac sapientia vt dirigens. Vnde etiam secundum eam sententiam, quae potentiam exequentem ab alijs attributis non distinguit, probabilius tribuitur voluntati, quam scientiae. Quod etiam sentit ibi Caietanus, dum ex illa solutione colligit, duobus modis sustineri potentiam actiuam in Deo, vel vt sit potentia executiua intellectus, & voluntatis, vel vt sit ipsa voluntas consultata vt efficax effectuum. Per quae verba immediatam efficaciam ad extra tribuit voluntati consultata, vtique ab intellectu, in quo aperte sentit intellectum remotius concurrere. Quod etiam est consentaneum D. Thomae in 1. distinct. 38. quaest. 1. artic. 1. vt infra referam.

16. *Imperare in intellectu non tantum concurrere dirigendo voluntatem, & ad extra facere potentiam exequentem, sed etiam imperando: quod imperium dicunt esse actum intellectus ex D. Thoma 1. 2. q. 17. & illud dicunt esse posterius actu voluntatis, à quo imperio dicunt immediate fluere effectus ad extra, & ita intellectum esse ipsam potentiam exequentem per hoc imperium, iuxta illud Genes. 1. fiat lux: sicut luminaria, &c. Contra hanc vero responsionem argumentor secundo, quia in primis difficillimum est explicare hunc actum imperij respectu rerum ad extra, qui sit distinctus à voluntate. Et ideo D. Thomas in locis citatis imperium Dei, prout est effectum ad extra, tribuit voluntati. Deinde idem D. Thomas in 1. 2. loco citato licet ponat imperium in intellectu respectu voluntatis, nihilominus in ordine ad executionem non illi imperio, sed voluntati tribuit efficaciam immediatam per actuum vsum, quo & seipsam, & alias potentias applicat ad agendum. Veruntamen de illo actu latius disputaui: nunc vero vltius progredior, quia etiam posito illo imperio vt immediate exequente actionem Dei ad extra non potest negari, quin illud imperium sit ratione distinctum à scientia visionis, & quod ibi interuenit, sit prius illa. Primum videtur per se notum ex terminis, quia videre rem presentem, vel futuram non est imperare: ergo illa duo distinguuntur ratione cum magno fundamento in re. Antecedens patet, quia Deus videt per scientiam visionis decreta libera suae voluntatis, & tamen non facit, neque imperat illa: ergo videre, vt sic, non est imperare, nec facere: ergo licet coniungantur, ratione semper distinguuntur: nam videre, vt sic, semper est eiusdem rationis, seu modi circa omnia viuibilia. Item est simile argumentum, quia Deus videt peccata, & non imperat illa: ergo etiam gerit in acti-*

Applicatur ratio supra facta.

16. Imperare in intellectu non tantum concurrere dirigendo voluntatem, & ad extra facere potentiam exequentem, sed etiam imperando: quod imperium dicunt esse actum intellectus ex D. Thoma 1. 2. q. 17. & illud dicunt esse posterius actu voluntatis, à quo imperio dicunt immediate fluere effectus ad extra, & ita intellectum esse ipsam potentiam exequentem per hoc imperium, iuxta illud Genes. 1. fiat lux: sicut luminaria, &c. Contra hanc vero responsionem argumentor secundo, quia in primis difficillimum est explicare hunc actum imperij respectu rerum ad extra, qui sit distinctus à voluntate. Et ideo D. Thomas in locis citatis imperium Dei, prout est effectum ad extra, tribuit voluntati. Deinde idem D. Thomas in 1. 2. loco citato licet ponat imperium in intellectu respectu voluntatis, nihilominus in ordine ad executionem non illi imperio, sed voluntati tribuit efficaciam immediatam per actuum vsum, quo & seipsam, & alias potentias applicat ad agendum. Veruntamen de illo actu latius disputaui: nunc vero vltius progredior, quia etiam posito illo imperio vt immediate exequente actionem Dei ad extra non potest negari, quin illud imperium sit ratione distinctum à scientia visionis, & quod ibi interuenit, sit prius illa. Primum videtur per se notum ex terminis, quia videre rem presentem, vel futuram non est imperare: ergo illa duo distinguuntur ratione cum magno fundamento in re. Antecedens patet, quia Deus videt per scientiam visionis decreta libera suae voluntatis, & tamen non facit, neque imperat illa: ergo videre, vt sic, non est imperare, nec facere: ergo licet coniungantur, ratione semper distinguuntur: nam videre, vt sic, semper est eiusdem rationis, seu modi circa omnia viuibilia. Item est simile argumentum, quia Deus videt peccata, & non imperat illa: ergo etiam gerit in acti-

in actibus bonis videre illos, esto circa illos utrumque actum Deus habeat. Quia (ut dixi) videre, ut sic, eiusdem rationis est tam in bonis quam in malis. Et certe ex terminis, & ex ipso communi omnium hominum sensu videre non est imperare. At per scientiam visionis Deus tantum videt ea, quae sub illam scientiam, quatenus talis est, cadunt: ergo per illam scientiam, ut talis est, non imperat, ac proinde nec facit. Et confirmari optime potest ex Genes. 1. ubi prius dicitur, *Dixitque Deus, fiat lux*, & postea subditur, *Et vidit Deus lucem, quod esset bona*, ubi imperare, & videre tanquam distincta, saltem ratione, ponuntur, & imperare idem est, quod facere, aut efficaciter velle: videre autem idem est, quod intueri rem factam, quod sine dubio ad scientiam visionis spectat, & ideo verbum, *fiat*, ponitur ut praecedens, prius est rem facere, posterius vero rem factam intueri. Quamvis ergo haec in Deo idem sint, tamen cum non sint synonyma, ratione saltem distinguuntur: sicut hoc ex sequenti discursu evidenter.

Optima confirmatio.
Genes. 1.

17. Tercio igitur argumentor in hunc modum, quia Deus causas res ad extra per scientiam simplicis intelligentiae, ut applicatam & determinatam per voluntatem, ergo non per scientiam visionis. Antecedens est expresse D. Thomae 1. p. qu. 14. art. 8. Estque valde notandus discursus illius articuli ad veritatem, quam tractamus, intelligendam, & suadendam. Ad declarandum enim, quomodo scientia Dei sit causa rerum, hanc propositionem sumit. Sic scientia Dei se habet ad omnes res creatas, sicut scientia artificis se habet ad artificia. Undelicet scientia artificis seu ars est principium, quo artifex ad extra operatur, ita scientia Dei est principium, quo Deus res ad extra producit. Haec autem aequiparatio evidenter procedit de scientia simplicis intelligentiae, in illa enim sunt rationes omnium rerum, & illa est divina ars, non solum factorum, vel inductorum, sed etiam omnium factibilium. Quod evidenter etiam patet ex similitudine, & discrimine, quod statim D. Thomas adiungit inter formam naturalem, & intellectualem: conveniunt enim, quia utraque operatur, prout inclinatur, seu determinatur ad opus: differunt vero, quia forma naturalis à natura inclinatur, & determinatur, forma vero intellectualis determinatur per voluntatem. Et rationem addit, quia illa forma est indifferens ad opposita, & ideo nihil agere potest, nisi per appetitum determinetur. Ex quo discursu evidenter constat illam scientiam, de qua D. Thomas ibi loquitur, non esse scientiam visionis, sed esse scientiam simplicis intelligentiae: tum quia scientia simplicis intelligentiae est vere indifferens ad opposita, scientia autem visionis minime est indifferens, sed determinata ad ea, quae futura sunt: tum etiam quia ars illa, vel scientia, aut forma intelligibilis, quae determinanda est per voluntatem, antecedere debet liberum decretum voluntatis, quo determinatur: sic autem praecedit scientia simplicis intelligentiae, non autem scientia visionis, quia haec sequitur decreta Dei libera, ut ipsi etiam docentur ergo scientia, de qua D. Thomas in illo articulo loquitur, & quae per voluntatem determinatur, est ipsa scientia simplicis intelligentiae, quae secundum se, & ut praecedit, ita vocatur, ut vero determinata est, & applicata per voluntatem ad agendum, proprium nomen accipit, & scientia approbationis dicitur, ut ibidem D. Thom. notavit.

18. Potest denique ratione ostendi antecedens in argumento assumptum, quia per illam scientiam Deus ad extra operatur, quae est illi principium, quasi in actu primo ad operandum: sed huiusmodi principium ex parte intellectus est ipsa scientia simplicis intelligentiae: ergo. Maior patet, quia omnis res operatur per eam formam, quae illam constituit in actu primo ad agendum, ut inductione in omnibus agentibus constat, & ratione, quia inter principium agendi proxi-

imum, & completum non mediat, nisi actio: agens autem proprie agit per illam formam, à qua per se, & immediate manat actio: illa autem forma est, quae constituit agens in actu primo ad agendum. Minor vero scilicet in Deo hoc principium ex parte intellectus esse scientiam simplicis intelligentiae, manifesta est, tum quia nunc Deus est sufficienter constitutus in actu primo ad producendum omnia possibilia, quae nunquam actu produceret: tum etiam quia artifex per ipsammet artis suae conceptionem actualem est constitutus in actu primo sufficiente ex parte intellectus ad artificiose operandum, & tantum deest applicatio voluntatis, & potentia executiva, ut per illud principium ad extra operetur. Deus autem per scientiam simplicis intelligentiae constituitur supremus artifex in actuali conceptione omnium factorum, & factibilium: ergo per illam scientiam est constitutus quasi in actu primo ad operandum ad extra. Unde propter hanc causam dixit D. Thom. 1. p. qu. 14. art. 16. ad 1. *Scientiam Dei esse causam rerum, quorundam quidem actu, aliorum autem virtute, scilicet eorum, quae potest facere, & tamen nunquam faciet*. Haec autem posterior scientia eorum, quae nunquam faciet, est scientia simplicis intelligentiae, per illam ergo constituitur Deus ex parte intellectus in actu primo ad efficiendas creaturas possibiles, & per eandem est causa earum, quas aliquando facit. Et in q. 15. art. 3. ad 2. dixit id Sanctus Doctor, *Eorum quae neque sunt, neque erunt, neque fuerunt, Deum non habere praeiudicium cognitionis, nisi virtute tantum*. Ergo scientia simplicis intelligentiae, quae talium rerum est, practica est, saltem virtute id est, in actu primo, & quantum est ex se: ergo ipsa est principium operandi, & quando Deus vult aliquid operari, per illam tanquam per principium agendi, illud operatur. Et ideo idem D. Thomas dicto art. 16. non absolute negat scientiam speculativam esse practicam, sed cum addito, scilicet, *Secundum quod scientia practica dicitur à fine*. Deus enim non habet illam scientiam propter operationem ad extra, tanquam propter finem, nec etiam per voluntatem suam ordinavit illam ad operationem, & secundum hanc rationem dicitur non esse practica. At vero secundum virtutem, & vim cauendi est maxime practica multo excellentius, quam qualibet ars, unde cum denominatur practica ex applicatione voluntatis ad opus, nihil additur in ratione scientiae, nec in virtute cauendi, sed additur quasi denominatio extrinseca ex actu voluntatis quasi approbantis, & eligentis operationem huius effectus potius, quam alterius. Tandem potest haec doctrina confirmari ex doctrina eiusdem D. Thom. in dicto art. 3. qu. 15. ubi docet easdem ideas in mente divina esse principia cognitionis & factionis, & ut sunt principia cognitionis, vocari rationes rerum, prout vero sunt principia factionis, vocari exemplaria, & ideo habere Deum rationes omnium rerum possibilibus: exemplaria vero tantum earum rerum, quas aliquando facit, vel facturus est. Ex hac enim doctrina aperte constat, in intellectu divino idem esse principium faciendi res, & cognoscendi illas ut possibiles sunt: nam rationes rerum sunt in scientia simplicis intelligentiae, sunt autem de rebus possibilibus, & eadem dicuntur constitui in esse exemplarium, quando per voluntatem applicantur ad opus: ergo eadem scientia simplicis intelligentiae, ut applicata per voluntatem est illa scientia, per quam Deus ad extra operatur, & consequenter est causa omnium, quae sunt, vel futura aliquando sunt. Et ita satis probatum est antecedens in ratione assumptum.

19. Prima vero consequentia non minus evidenter ostendi potest, nimirum Deum non agere ad extra per scientiam visionis, ut talis est. Et primo expendo ipsummet D. Thomam in dicto articulo 8. quaestio 14. ubi quaeritur, an scientia Dei sit causa rerum: nam quia non agit de causa virtuali (ut sic dicam) id est in actu primo,

19. Probatur consequentia
expenditur, D. Tho.

Quid scien-
tia approba-
tionis supra
scientiam
addat.

primo, seu in potentia, sed de causa actuali, id est, a-
ctu agente, non dixit solam scientiam simplicis intel-
ligentiae esse causam, sed addidit. *Secundum quod habet
voluntatem coniunctam.* Et addit. *Vnde scientia Dei secundum
quod est causa rerum, consuevit nominari scientia appro-*
bationis, non dixit visionis, quod certe fuisset clarius, &
notius, si vel essent idem secundum rationem, vel si
scientia visionis, ut sic, esset causa rerum. Ne autem
in nomine scientiae approbationis committatur æ-
quiuocatio, est aduertendum scientiam, quæ appro-
bationis dicitur solum addere supra scientiam affe-
ctum aliquem voluntatis ad rem scitam. Vnde fit, ut
tam scientia simplicis intelligentiæ, quam visionis
possit scientia approbationis denominari. Sic enim
dici potest Deus habere de se ipso scientiam appro-
bationis, quia complacet in se videndo se, & scientiam
scientia visionis, prout est de bonis, quæ facit ipse. De
potest dici approbationis, quia videndo opera sua
complectitur in illis, non iam affectu causatiuo, & ope-
ratiuo, sed solum affectiuo, & quasi cuiusdam gaudij.
Alicuius vero se habet voluntas diuina cum adiungi-
tur scientia simplicis intelligentiæ, volendo, & de-
terminando quid ex his, quæ per illam prænouit, fa-
ctura est: tunc enim approbat id, quod vult per de-
cretum, quo vult illud efficere, & causare, & tunc sci-
entia sic terminata per voluntatem approbationis
etiam dicitur, & in hoc sensu loquutus est D. Thom.
in dicto loco, cum dicit talem scientiam esse causam
rerum, & sic etiam nos de illa in hoc discursu loque-
mur.

20.
Probatur co-
sequencia
quod scientia
visionis, &c.

Hoc ergo posito, probatur secundo prior conse-
quentia, quia scientia approbationis est ratione di-
stincta, & prior, quam scientia visionis, sed scientia
Dei secundum quod est causa rerum est scientia appro-
bationis, ut D. Thomas expresse docuit, & reliqui
Theologi infra citandi, ergo. Maior quoad priorem
partem probatur, quia scientia approbationis ultra
scientiam simplicis intelligentiæ non addit aliquid
in ratione scientiæ, sed tantum addit applicationem,
& determinationem voluntatis, ut D. Thomas dixit,
at scientia visionis nostro modo intelligendi ad-
dit aliquid pertinens ad cogitationem, nempe pecu-
liarem respectum ad res creatas, ut visibiles incurrunt
secundum actuale, & exercitiam existentiam, & ex
parte voluntatis per se nihil addit: ergo plane distin-
guitur ratione cum fundamento in re scientia visionis
a scientia approbationis. Et ita illas docte distin-
xit noster Agidius à Præsentatione 1. 2. q. 2. art. 4. §.
4. *Sed ut hac melius intelligatur aduertendum est, du-
plicem scientiam poni in Deo, vnam visionis, quam vocant spe-
culatiuam, alteram approbationis, quam practicam appellant
quia est rerum causa. Neque propterea quis exitimet di-
minutam reddi diuisionem scientiæ in simplicis in-
telligentiæ, & visionis, quia (ut dixi) scientia appro-
bationis nihil addit scientiæ simplicis intelligentiæ,
quod ad rationem scientiæ pertineat, sed solum ali-
quid pertinens ad rationem causæ, ac subinde perti-
nens ad voluntatem per denominationem ab actu
illius, ut declarauimus. Et hinc facile probatur altera pars
eiusdem Maioris, scilicet, quod scientia visionis sit
ratione posterior, quæ scientia approbationis, quia
scientia simplicis intelligentiæ prior est, ut constat, &
immediate illi adiungitur voluntas ordinans, & de-
terminans in scientia tales ideas, ut sint exemplaria
rerum futurarum, & per hoc ipsum quasi formaliter
seu denominatiue transit prior scientia in scientiam
approbationis, & practicam, & nondum intelligitur
scientia visionis, quæ ad res procedentes à scientia
approbationis terminatur: est ergo posterior, & nul-
lo modo potest esse causa. Tercio potest idem decla-
rari, quia scientia visionis per se, & proprie non sub-
iacet applicationi, & determinationi libere volun-
tatis ex parte ipsius scientiæ, ut sic dicam, sed solum
ex parte obiecti, quatenus à voluntate Dei pendet,
ut res fiat, vel non fiat, supposito enim, quod sit fu-*

Pars I.

tura, vel quod sit, non pendet ex voluntate Dei, quin
eam videat, sicut est, vel futura est, sed necessario eam
videt, & ideo Deus necessario videt mala, si futura
sunt, & determinationes liberas ipsius voluntatis di-
uina, quæ supponuntur quidem ex parte obiecti, non
ex parte scientiæ, quasi applicando illam: at vero sci-
entia simplicis intelligentiæ ex parte ipsius Dei appli-
catur ad opus per voluntatem liberam, & ab illa qua
si pendet nostro modo loquendi, & per hanc applica-
tionem scientia approbationis denominatur. Dices
etiam scientiam simplicis intelligentiæ non pendere
à voluntate in sciendo, sed in causando. Sed contra
nam hinc potius augetur vis rationis iudicio meo
evidenter. Vnde arguuntur quarto: nam illa scientia
quæ est causa rerum, in Deo supponitur ut necessaria
in ratione scientiæ, & causæ in potentia, & applica-
tur per voluntatem in ratione causæ actualis ad ex-
tra, quia libere causatura est, & utrumque optime co-
uenit in scientiam simplicis intelligentiæ, ut est sci-
entia simpliciter, & ars operatiua, vel scientia appro-
bationis, & causat actu: at vero scientia visionis, ut
talis est, non potest supponi in ratione scientiæ ante
decretum liberum voluntatis, & illo decreto suppo-
sito, necessario sequitur: imo in illo præcipue habe-
tur iuxta aliam scientiam, & postquam completa est
in ratione talis scientiæ, non potest per voluntatem
applicari ad causandum suum obiectum, quia iam
non habet in illo quid causet: ergo talis scientia non
potest esse scientia approbationis. Quinto scientia
approbationis prius ratione est scientia indifferens,
quam per voluntatem determinetur, & quasi appro-
betur in ordine ad causalitatem actuale: scientia
autem visionis non est scientia indifferens, sed deter-
minata ad id, quod futurum est: & ita non est capax
determinationis, quam à voluntate recipiat, sed sup-
ponit determinationem factam à voluntate in obiecto
talis scientiæ, & postquam completa est in ratio-
ne talis scientiæ, non potest ulterius determinari, vel
applicari: ergo non est propria scientia approbatio-
nis, nec per voluntatem Dei constituitur in ratione
scientiæ actualis.

Obiectioni
fit satis quæ-
ritur, eunden-
ter probatur
consequencia,
Probatio.

Vnde arguuntur sexto in hoc puncto, quia sci-
entia approbationis, & quæ est causa rerum, est scien-
tia practica: sed scientia visionis non est scientia pra-
ctica: ergo. Maior est D. Thomæ dicto art. 8. & 16. quæ-
stionibus 14. Minor patet ex dictis, quia scientia Dei constitui-
tur in esse practica ex parte finis per determinationem
voluntatis, & ut sic possit constitui, supponitur in es-
se scientiæ practica virtualiter, seu in potentia: utru-
que enim probatum est manifeste ex doctrina Diui
Thomæ, & per se videtur clarum, quia nisi scientia
supponatur, tam in esse scientiæ, quam in esse artis,
seu virtutis actiue in suo genere, quomodo poterit
per voluntatem ad aliquid faciendum applicari? non
potest ergo practica applicari, nisi supponatur practi-
ca virtute. At scientia visionis non potest constitui
per voluntatem in ratione practica actualiter, & ex
parte finis, quia postquam scientia visionis in sua ra-
tione completa est, nihil circa obiectum eius operan-
dum relinquitur, nec potest amplius per voluntatem
applicari: ergo in se nullo modo est practica in virtu-
te, seu in actu primo, sed est quasi mera contemplatio
rei factæ. Et ideo Patres supra citati merito illam co-
parant visioni nostræ, quæ rem præsentem inuenitur
quæ non immutat rem visam, neque aliquid agit in il-
lam. Et similiter D. Thomas rem hanc explicat exem-
plo artificis humani, qui per artem est potens ad agē-
dum, per voluntatem applicat artem, ut actualiter
operetur, dirigendo potentiam exequentem, post-
quam vero imaginem, v.g. operatus est, videt, & con-
templatur illam, quæ visio nullo modo practica est,
nec potest applicari, sed est mera contemplatio, &
in sola cognitione consistit. Sic ergo scientia Dei simplicis
intelligentiæ est ars, per quam Deus operatur, appli-
catur autem per voluntatem, & postquam sic appli-

21.
6 Probatur
quia scientia
visionis non
est scientia
practica.

Probatio
declaratio.

G 2

Cata

cata operata est, siue per se, siue per voluntatem, siue per potentiam executiuam ratione distincta, sequitur secundum rationis ordinem scientia visionis per modum intentionis simplicis: nullo ergo modo potest intelligi vt causa.

22.
Visionis scientia res praesens aeternitati videtur non facit.

Quarta ratio principalis sumi potest ex alio principio maxime recepto praesertim in Schola D. Thom. verissimo, si conuenienter intelligatur, nimirum Deum per scientiam visionis intueri res vt praesentes aeternitati, quod etiam de praesentia secundum realem coexistentiam dicti moderni Thomistae volunt intelligi: ergo coexistentia illa in aeternitate supponitur ex parte rerum ad scientiam visionis Dei: ergo non facit illam, nec est causa illius, sed supponit illam & ratione illius omnes intuetur. Quod eodem modo procedit, etiam si praesentia illa vt praesentia ipsi scientiae obiectiua tantum sit in actu primo. Et declaratur ex discursu D. Thomae in 1. p. qu. 14. artic. 13. vbi inquit rationem ex parte obiecti necessariam, vt Deus cognoscat futura contingencia, & quia non potest esse nisi res ipsa, vel prout est in causa, vel prout in se est, docet ad certam praesentiam non sufficere cognoscere contingencia in causis, sed oportere illa cognoscere in se ipsis, & sic dicit Deum praescire futura, quia eius intuitus fertur ab aeterno supra omnia, prout sunt in sua praesentia. Et addit. Vnde manifestum est, quod contingencia infallibiliter a Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino respectu secundum suam praesentialem. Vbi etiam Caietan. dub. 1. & 2. ait, praesentiam illam in aeternitate abstrahere a praesentia cogniti formaliter loquendo, & supponi ad scientiam Dei, vt ex parte obiecti sit capacitas terminandi scientiam certam, & infallibilem, vt in §. Et confirmatur, & ad 2. aperte declarat. Ergo iuxta D. Thomae, & antiquorum Thomistarum doctrinam, scientia visionis, vt sic, non facit rem, sed factam intuetur: non est ergo causa propria futurorum. Et confirmatur, quia si haec scientia esset causa, a qua habet res contingens vt sit futura, non oportuisset D. Thomae adeo laborare in explicanda ratione ex parte obiecti, qua posset haec futura cognosci, vnica enim esset ratio, scilicet efficacia ipsiusmet scientiae, quae facit, vt futura licet contingencia, infallibiliter eueniant. Si enim ego efficacia mea visionis possem facere praesentem hic rem, quae Romae existit, facile esset rationem reddere, cur ego hic existens possem videre rem Romae existentem, nimirum, quia vt ego illam hic videam, non esse necesse, vt supponatur hic praesens, quia ego visione mea possum illam facere hic praesentem: ita ergo ratio cinandum esset in Deo. At vero nec D. Thomas, nec fere vllus antiquorum Theologorum hanc causam reddidit, ob quam Deus praesciat futura, & reuera non satis mente concipitur, quomodo visio, vt visio intuitiua, faciat obiectum suum esse.

Confirmatio

23.
Ab arcana processione Verbi a Patre ex cognitione intuitiua ipsiusmet Verbi improbatur contraria sententia.

Potest etiam amplius declarari, & vrgeri haec difficultas ex alia, quam tractare solent Theologi de productione Verbi diuini: quærun enim, an procedat a Patre ex cognitione intuitiua sui ipsius, mirumque in modum laborant in explicando, quomodo possit ex scientia intuitiua sui ipsius produci, & solum propter altitudinem mysterij, & quia productio illa mere naturalis est, credendo magis, quam intelligendo illam admittunt. Quomodo ergo credibile est, per scientiam visionis, per quam rem sibi praesentem intuetur, Deum facere illam sibi praesentem, vt eam intuetur? vel quid est, quod nos in has angustias cogat, cum sit in Deo alia scientia, per quam intelligimus rem fieri, & deinde sic factam per scientiam visionis videri? Tandem isto modo optime, & iuxta sententias Patrum conciliantur futura contingencia cum diuina praesentia, quia mera intuitio non mutat modum existentiae, vel effectiui rei visae: at vero si illam scientia est causa futuri vix potest intelligi concordia, quia scientia illa non est indifferens de se, sed determinata ad vnum, nam per illam ex duobus

contradictorijs, vel contrarijs vnum determinatum futurum videtur, si autem haec scientia facit obiectum suum, non determinatur ab illo, sed determinatur illud: repugnat autem actioni libere ab extrinseco agente ad vnum determinari, vt infra libro quinto ostendemus. Deinde vt scientia Dei determinet effectum futurum, oportet illam esse determinatam: peto igitur, vnde scientia visionis determinetur ad faciendum, vt hoc contingens potius, quam oppositum sit sibi praesens. Aut enim habet hanc determinationem ex natura sua, & praecisa a voluntate: & sic omnia euenient ex necessitate quadam naturali, quia scientia illa necessario agit id, ad quod est ex natura sua determinata. Aut habet illam determinationem a voluntate Dei, & hoc etiam dici non potest: tum quia voluntas diuina non potest determinare intellectum ad actum scientiae, nec quoad exercitium, quia est purus actus, nec quoad specificationem, quia est euidenter cognitio: tum etiam quia sic voluntas diuina media scientia visionis determinaret ad vnam voluntatem creatam, & sic non libere, nec cum indifferentia se determinaret. Concludimus ergo scientiam visionis, vt talis est, non esse causam futuri, quod per eam videtur, ac proinde causalem illam falsam esse. Quia Deus videt hoc esse futurum, ideo futurum est, si in propria vi causalis accipitur, licet in vi illationis optima sit conclusio.

Tandem possumus hanc partem auctoritate Scholasticorum confirmare, quam in hunc vltimum locum referuauimus, quia ex principijs, & rationibus Theologicis mens Theologorum in hoc puncto praecipue colligenda est. Et sic in primis tribuimus hanc scientiam Diuo Thomae, quia ex principijs eius ita colligitur, vt non videantur aliter posse consistere, vt declaratum est de illo principio. Quod futura praesciuntur a Deo, vt sunt praesentia aeternitati, & ex illo, quod scientia simplicis intelligentiae, vt transit in scientiam approbationis per determinationem voluntatis, est causa rerum. Item ex illo, quod illam scientiam simplicis intelligentiae est de se practica virtualiter, & per adiunctam voluntatem constituitur practica actualiter, quod scientiae visionis non competit. Item ex eo, quod illa scientia, quae est causa rerum, supponitur voluntati operatiuae, & habet illam adiunctam, vt applicantem illam ad opus, quod etiam non potest scientiae visionis adaptari. Et hoc confirmant optima verba Diui Thomae in secundo distinctione vigesima secunda quaestione prima, articulo primo. Principia. Sic enim ait. Sciendum est, quod scientia secundum rationem verbi D. scientia non dicit aliquam causalitatem, alias omnis scientia Thomae causa esset, sed in quantum est scientia artificis operantis res, firmantur. sic habet rationem causa respectu rei operatae, vnde sicut est causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas diuinae scientiae. Vnde inferius colligit. Quod principia causalitatis consistit penes voluntatem, quae imperat actum. Et infra addit, scientiam Dei esse causam bonorum secundum quod consequuntur formam diuinae artis, & finem, non tamen quod respectu horum duas perfectas causalitatem, nisi prout illi adiungitur voluntas. Quia omnia, & singula verba mirum in modum confirmant rationes a nobis factas, ac subinde assertionem. Nam prima propositio, quam D. Thomas de scientia profert, potest sub eadem forma ad scientiam visionis applicari, nam scientia Dei secundum rationem scientiae visionis non dicit aliquam causalitatem, alias omnis scientia visionis causa esset, quod falsum est, vt patet in scientia actuum liberorum ipsius Dei, & scientiae peccatorum. Ergo vt sit causa, oportet, vt id habeat sub alia ratione ex aliquo adiuncto: neutrum autem dici potest. De primo, patet, quia si alia ratio cogitari potest, maxime ratio artis, vt in verbis proxime subiunctis addit D. Thom. at ratio artis non conuenit scientiae visionis, vt videtur per se notum: tum quia ratio artis est naturalis Deo, & antecedit omnia decreta

24.
Scholasticis verum ab Scholasticis confirmatur

decreta libera Dei, tum etiam quia scientia visionis terminatur ad ipsum artefactum. De secundo probatur ex ultimis verbis Divi Thomae, quia scientia ad causandum non adiungitur nisi voluntas Dei: at voluntas Dei ut operatiua, & determinata ad operandum ad extra, non adiungitur scientia visionis, sed potius visio adiungitur illi, & supponit, ut etiam aduersarij maxime contendunt, & omnes fatemur, licet in diverso sensu, ut supra explicatum est: ergo nullo modo secundum doctrinam D. Thomae potest tribui scientia diuina, ut est visio rei futurae, quod sit causa, cur illa futura sit. Neq. D. Thom. in 1. p. aliud dixit, ut respondendo ad argumenta dicam.

25. Præterea Magister in 1. d. 38. cap. 4. sic ait. *Dicimus scientiam vel præscientiam Dei non esse causam eorum, quæ fiunt, nisi talem, sine qua non fiunt, si tamen scientiam ad noscientiam tantum referamus.* Quæ verba simpliciter non esse causam, nisi de scientia visionis vera esse possunt: nam licet de scientia simplicis intelligentiæ, ut separata à voluntate, verum habeat, quoad rationem causæ actualis, nihilominus, in potentia, & virtute etiam illa scientia secundum se, & ut est quædam ars, est causa, seu causatiua; scientia autem visionis, nec est ars, nec est aliud, quam mera notitia, non est ergo causa secundum Magistram. Vnde Sanctus etiam Bonauentura, ibi artic. primo, quæstione prima, ait, posse sermonem esse de præscientia, quantum ad rem significatam, prout illo nomine significatur; vel quantum ad rem ipsam secundum se, & priori modo dicit non habere rationem causæ, posteriori autem modo esse causam. At vero per præscientiam, ut significatam illo nomine, non videtur nudum nomen intelligendum, sed res ipsa, ut subest alicui posset rationi significatæ pomen præscientiæ, quæ non est alia, nisi scientia visionis. Nam quia hæc scientia in re non est alia, nisi ipsa scientia naturalis Dei, clarum est, rem importatam per illam vocem esse causam, tamen ut est præscientia, seu scientia visionis addit peculiarem respectum, & sub hac ratione, non habet rationem causæ, sed tantum scientiæ. Addit vero Bonauentura (quod pro presenti controuersia notandum est) respectu futurorum, quæ Deus causat cum causa secunda, scientiam Dei etiam prout est causa futurorum, non esse totam causam, sed simul cum causa secunda, cui cooperatur. Vnde sit solum præscientiam, etiam si sub illa ratione causa esset, non tamen dici posse totam causam talium futurorum, seu futuritionis illorum, ut auctores contrariæ sententiæ intendere videntur. Expressius docet hanc sententiam Greg. eadem distinct. 38. qu. 2. art. 3. ad tertium principale, ubi dicit causalem hanc propositionem, quia Deus præscit, ideo res futurae sunt, si sit causalis, & non æquiualens præcise conditionali, absolute negandam esse, quia præscientia non est causa, & vultur exemplis Augustini, & Boetij de scientia nostra, & prædictione rei futurae. Marsilius vero quæst. 40. artic. 2. in vltima eius parte licet non attingat in terminis quæstionem hanc de causalitate scientiæ visionis, tamen in suppositione 2. causalitatem tribuit scientiæ, quam vocat dispositionis, seu approbationis, quam dicit supra scientiam simplicis intelligentiæ solum voluntatem addere, & postea subiungit præscientiæ, & loquens de futuris à causa libera, dicit in suppositione quinta præsciri æternaliter, ex immensitate scientiæ diuine prævidentis quid, qualiter, & quomodo, & quando cuiuslibet creatura voluntate debeat bene, & male determinari. Quia ita se habet, ut sentit, scientia visionis ad futura, quæ videt, sicut scientia simplicis intelligentiæ ad possibilia, scilicet, ut pura scientia, & non ut causa. Vnde etiam comparat illam cognitioni nostræ respectu præsentium, in quibus per scientiam nostrā nullam mutationem facimus. Eodem modo loquitur Ægidius in eadem dist. qu. 1. ubi inter alia dicit, Dei voluntatem esse immediatam causam productionis rerum, & scientiam non esse causam, nisi me-

Pars I.

dia voluntate, & prout per illam extenditur ad praxim, quæ non possunt scientiæ visionis applicari, & in d. 40. qu. 2. art. 2. dicit, præscientiam esse suppositionem consequentem, non antecedentem. Ex quo principio aperte sequitur non esse causam, ut supra declaratum est. Multoq. magis idem sequitur ex sententia Durandi in eadem dist. qu. 1. dicentis, solum potentiam Dei executiuam esse proximam causam effectuum, & illam proxime applicari à voluntate, scientiam vero solum remote concurrere, dirigendo per modum prudentiæ, vel artis. Deniq. non immerito allegatur pro hac parte Alensis in 2. q. 24. membr. 2. Nam inquirens, an præscientia Dei sit causa rerum, respondet, ut est scientia simplicis notitiæ, non esse causam, ut vero est approbata, ratione approbationis posse dici causam. Ex qua responsione constat, nomine præscientiæ non intelligere scientiam visionis, cum sub illa comprehendat scientiam simplicis intelligentiæ. Loquitur ergo absolute de scientia Dei & illi, ut coniunctæ voluntati, tribuit totam causalitatem. Et similem doctrinam habet q. 32. membr. 3. Vnde tacendo semper de scientia visionis, illam profecto omittit, tanquam omnino à causalitate alienam, & consequentem secundum rationem post totam causalitatem Dei circa id, quod per illam præscitur. Imo si præscitum sit futurum à voluntate creata, non solum causalitatem voluntatis increatæ, sed etiam causalitatem creatæ voluntatis ut futurum, seu coexistentem æternitati talis præscientiæ præsupponit. His addo Vuald. lib. 1. Doctrin. cap. 25. num. 10. ubi referendo Hieronymum, ait. *Non ex eo, quod Deus scit futurum aliquid, ideo futurum est.* Et similiter huic sententiæ cōsentit Ioannes Arbor. approbando dictum Origen. tom. 1. Theosop. l. 4. c. 11. circa finem. Deniq. ex modernis auctoribus præter nostros scriptores omnes, hanc sententiam constanter docet Ferdinand. Mascare. l. de Auxil. disp. 2. p. 6. n. 13. & Alexand. Pefant. 1. p. q. 14. art. 8. Et eandem sententiam (quamuis punctum non disputet) supponit plane Diotalen. in sua disp. de Scient. conditionata. In qua simul explicat rationem, & modum cognoscendi omnia futura contingentia, etiam absoluta, semperq. supponit res futuras secundum suum esse supponi ut productas ante scientiam visionis, quod esse nō potest, nisi scientia visionis est causa earum. Imo in capit. 6. in propositione 3. de futuris contingentibus absolutis docet, præscientiam visionis horum futurorum adeo esse independentem, & quasi alienam à causalitate, ut si per impossibile actus voluntatis nostræ liber non penderet à diuina voluntate, si Deus haberet eandem perfectionem intelligendi, quam nunc habet, eodem modo intuitus eius æternus actum futurum videret, ut suæ æternitati præsentem, quam propositionem late prosequitur, & in doctrina D. Thomæ putat esse verissimam. Ex illa vero aperte sequitur, scientiam visionis, ut talis est, valde alienam esse à ratione causæ, & hoc sensisse illum auctorem, quod nunc solum intendimus, quicquid sit de illa hypothetica propositione.

Per hæc igitur existimo, satis esse demonstratum, 26. propositionem illam causalem, *Quia Deus præscit futura ideo futura sunt*, intellectam de scientia visionis, ut superioribus talis est, falsam esse, idq. magno pondere rationis, & illatio. auctoritatis fundatum esse. De altera vero causali, *quia res futurae sunt, Deus illam præscit*, dicam in vltimi argumenti solutione. Solum ergo superest, ut alterius sententiæ motiua expendamus.

Primum sumebatur ex auctoritate Scholasticorum, 27. ex quibus Magister, & Bonau. nostræ sententiæ non repugnant, imo fauent, ut ostendimus. Alber. autem in dicto art. 1. obscurius loquitur, nam distinguendo præscientiam à scientia dicit, præscientiam esse causam aliquorum futurorum, quamuis non omnium, quia non est causa malorum, sed bonorum. Sed licet non cogamur eius auctoritatem sequi, quia vero nō loquitur

G 3

loquitur

loquitur expresse de scientia visionis, ut talis est, dicere possumus loquentum esse de illa materialiter ut est scientia approbationis. Eadem enim scientia simplicis intelligentiæ adiuncta voluntate induit rationem scientiæ approbationis, & actualis causæ, per quam habet res, quod sit futura, & inde resultat ita-
tim proprius respectus, secundum quem illa eadem scientia visionis appellatur. Illam ergo scientiam, ut iam est sub voluntate, vocavit Albertus præscientiam. Sic enim distinxit. *Scientia Dei potest esse duplex, scilicet, simplicis notitia & approbationis*, & priorem dicit, non esse præscientiam, quia non respicit futurum, posteriore autem sub præscientia comprehendit, & ideo illi causalitatem tribuit.

28.
D. Thomas
sua ipsemet
doctrina se
explicat.

De D. Thom. autem sententia satis dictum est: quæ verò in contrarium inducuntur ex l. p. qu. 1. 4. parum obstant illi parti, seu propositioni, quam nunc disputamus. Nam in artic. 8. ad 1. in priori parte eius, quia Origen. dixit scientiam Dei non esse causam futurorum, exponit eum loquentem esse secundum rationem scientiæ, & addit. *Cui non competit ratio causalitatis nisi adiuncta voluntate*, & ita videri exponere Origenem de scientia simplicis intelligentiæ. Sed quicquid sit de expositione Origenis (nam fortasse potius de scientia visionis, ut talis, loquutus est) D. Thom. ibi non scientiæ visionis, sed scientiæ approbationis causalitatem futurorum tribuit. De altera vero parte illius solutionis infra dicam. In solutione vero ad 3. de eadem scientia approbationis loquitur, de qua in articulo fuerat loquutus, considerat enim illam ut artem, per quam Deus operatur, non ut simplicem intuitionem rerum factarum. Et de eadem scientia loquitur in ar. 16. cum dicit scientiam Dei esse practi-
cam. Nam scientia visionis, cum supponat rem factam in æternitate, non potest esse practica respectu eiusdem, sed simplex intuitio, sicut est respectu malorum in quo respectu eadem profecto est ratio etiam bonorum.

29.
Aug. Magi-
ster ex hoc
loqui de sci-
entia simpli-
ci intellige-
tia.

Pesanti-
supra.

Ad Augustinum Magister, & alij dicunt Augustinum esse loquentem de scientia approbationis. Et in primo quidem loco non loquitur Augustinus de rebus futuris, sed de rebus creatis. Sic enim loquitur: *Non enim hæc quæ creata sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facta sunt, ac non potius ideo facta sunt, vel mutabilia, quia immutabiliter à Deo sciuntur*. Non ergo loquitur de rebus futuris, ut futuris, sed materialiter (ut aliqui loquuntur) de rebus ipsis, quæ aliquando sunt. Vnde non loquitur de scientia visionis, sed de scientia simplicis intelligentiæ, ut ex antecedentibus constat: loquitur enim de Verbo diuino, quod est perfectum, & cui nihil deest. Et ars quædam (ait) omnipotentis, atq; sapientis Dei plena omnium rationum incommutabilium. Et infra. *Ibi nouit omnia Deus, quæ fecit per ipsum, &c.* Ipsam ergo naturalem scientiam Dei dicit esse causam, per quam facit omnia. Atq; eodem modo exponendum est, quod in secundo loco ait de creaturis. *Ideo sunt, quia nouit, vel, quia sciuit, creauit*, semper enim de naturali scientia loquitur, vnde addit. *Non enim nesciuit, quæ fuerat creaturus*. Loquitur ergo de illa scientia, quæ supponitur ut necessaria ad creandum. Intelligit autem esse causam de se in actu primo, in actu autem secundo adiuncta voluntate. Ac propterea Magister exponit. *Ideo sunt, quia nouit, id est, quia scienti placuit, seu quia sciens disposuit*. Scientia autem, quam voluntas supponit ut de futuris disponat, scientia est simplicis intelligentiæ, non visionis. In tertio vero testimonio magis videtur loqui Augustinus de præscientia futurorum, nam & vitur præsciendi verbo, & præmittit verbū volendi: sic enim ait. *Voluntates nostræ tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque præsciuit*. Posset tamen etiam exponi de scientia simplicis intelligentiæ, quæ lato modo solet etiam dici præscientia, quia etiam præcedit res, ut futuras, vel etiam, quæ præsupponitur voluntati. Vnde cum postea subdit voluntates nostras tantum esse valituras, quia Deus id præsciuit,

subintelligendum est, & voluit. Præsciuit enim Deus vires omnes, & virtutes, quas illis conferre poterat, & tales, ac tantas dare voluit, & ideo tantum valituras sunt. Aut si velimus de propria præscientia causalem illam intelligere, non dicit causalitatem respectu rei in futuro esse, sed respectu certitudinis veritatis de futuro. Dixit enim Augustinus, *Quidquid valent certissime valent, & quicquid factura sunt, omnino* (id est indubitanter) *factura sunt*, quia ita præscitæ sunt, & præscientia Dei non potest non esse certissima, & ab illa recte denominantur res certissime futurae, certitudo enim in rebus, formaliter loquendo, non est nisi denominatio ab aliqua certa scientia.

Ad verba Gregorij aliqui respondent, Gregorium non loqui de existentia rerum, sed de præsentia, ita ut sensus illius causalis sit, Deum non ideo cognoscere res, quia illi sunt præsentis, sed potius quia cognoscit illas, eas habere præsentis, præsentia vtique obiectiua, quam habent in æternitate. Docet enim ibi Gregor. in Deo non tam esse præscientiam futurorū, quam scientiam, *Quia Deo*, inquit, *futurum nihil est, quia omne, quod nobis fuit, & erit, in eius conspectu præstest*. Et infra. *Præscius dicitur, quamuis nequaquam futurum prævideat, quod præsens videt*. Et statim adiungit. *Nam & quæ sunt non ab æternitate eius, ideo videntur, quia sunt* (vtique in sua reali existentia) *sed ideo sunt* (vtique in æternitate præsentia) *quia videntur*. Qui est satis probabilis sensus, intelligendus tamen est de præsentia, ut ita dicam, actuali: nā aptitudinalis ex parte obiecti supponitur, ut supra dixi. Dicit etiam oprime potest, Gregorium solum voluisse docere, Deum non accipere scientiam à rebus, sed ex se, & ex sua infinitate, & æternitate habere, ut omnia eodem modo intueatur, quia eadem scientia, quæ res omnes producit, easdem intuetur, & in hoc sensu dicit, *Ideo sunt, quia videntur*, non quia visio, ut visio, sit ratio causalitatis illas, sed quia eademmet scientia, quæ est visio, est causa illarum. de Boetio iam satis dictum est.

Ad primam rationem negatur antecedens, & in contrarium retorquetur, quia scientia visionis, ut talis est, non est practica, sed speculatiua, ut ostensum est, & ideo non est causa sui obiecti, & per modum artis, quia supponit obiectum factum per scientiam Dei, tãquam per artem rerum factibilium. Dico autem *sui obiecti, & per modum artis*, quia si præscientia vni rei comparatur ad alium effectum, potest dici causa eius, non immediata, nec per modum artis, nec ut proprium principium physice effectiōis, sed remore, & per modum prudentiæ, vel potius experiētiæ, quæ interdum prudentiæ immitrat, ut nostro modo res diuinas explicemus, subintelligendo semper, imperfectionibus remotis. Sic enim præscientia peccati, v. g. inducit iudicium, & consequenter voluntatem puniendi illud, & hac ratione illa scientia culpæ dici potest causa punitionis, neq; ad hoc refert quod sit speculatiua, quia, ut dixi, est per modum experiētiæ, quæ ad praxim, & prudentiam utilis est. Nam iudicium practicum in aliquo speculatio fundatur. Hic autem loquimur de scientia visionis respectu sui proprii obiecti, illius enim non est causa, nec practica cognitio, sed mera intuitio. Ad probationem autem primam negatur assumptum, sc. scientiam simplicis intelligentiæ esse speculatiuam, & non practicam. Hæc n. posterior pars falsa est: nam si scientia simplicis intelligentiæ secundum se, ac precise spectetur, ut præcedit actum liberum Dei, sic est practica in actu primo respectu effectiōis ad extra, quia est ars rerum factibilium, omnis autem ars practica est, saltem in actu primo, seu virtute, ut D. Thomas dicit, quod perinde est: si vero consideretur, ut subflans voluntati liberæ exequenti productionem rerum ad extra, sic est practica in actu secundo, quia simul cum voluntate concurrat, dirigendo tanq; exemplar rei faciendæ. Altera vero pbatio in æquiuocatione versatur; nam ex scientia Dei absolute argumenta-
tur ad

30.
Poz. quæ
supra.
Gregorius
explicatur.

31.
Ad præcipuam
rationem re-
spondetur.

De æquiuoca-
tio tollitur

tur ad scientiam visionis, quæ potest dici argumentatio ab vniuersali ad particulare affirmatiuè, seu expuris particularibus, seu materiali ad formale. Itaque in forma responderetur negando antecedens: nam scientia visionis opponit suum obiectum, quod etiam probatione ibi addita conuincitur, quia intuetur res vt præfentes æternitatis; ac subinde vt factas in eadem æternitate; supponit ergo causalitatem earum, ad quam quidem suo modo operatur scientia Dei, non tam vt est visionis, sed vt est scientia approbationis. Quia tamen vtræque scientia in re vna est, & indiuisibilis, eadem scientia Dei causando res illas intuetur, nihilominus tamen illa duo respectus rationem distinctos dicunt, & ratio visionis supponit rationem causæ, non constituit.

32. Ad 2. rationem Iohannis. Secunda ratio ex dictis soluta est: iam enim ostendimus, quomodo scientia simplicis intelligentiæ sit causa rerum, vel in virtute, seu actu primo, si præcise spectetur, vel in actu secundo, si coniuncta voluntati in scientiam visionis transeat. Vnde licet scientia Dei ad æquate diuidatur in simplicis intelligentiæ, & visionis, illud maxime verum est in ratione scientiæ: nam in ratione causæ actualis additur scientia approbationis; vel ipsamet scientia simplicis intelligentiæ subdividitur quasi duos habens status ante, vel post decretum liberum voluntatis. Ad primam vero confirmationem iam dictum est ex eodem loco D. Thomæ ibi allegato scientiam simplicis intelligentiæ ex se practiciam esse virtualiter, seu in actu primo, completiuentem per voluntatem, per quam ad operandum actu applicatur. Ad secundam confirmationem dicimus primo, scientiam simplicis intelligentiæ non esse liberam à ratione scientiæ, esse autem liberam in ratione causæ, & hoc solum in illa confirmatione probari. Deinde addimus scientiam visionis, neque in se esse formaliter liberam, cum non sit actus voluntatis, neque etiam denominatiue esse liberam ab actu voluntatis quasi mouente, vel applicante intellectum ad illam scientiam, vt declarauimus. Solum ergo dici potest libera quasi antecedenter, quia obiectum, circa quod versatur, liberum est. Hic autem modus libertatis nihil confert, vt possit esse causa rerum, quia potius supponit rem libere futuram, & inde nostro modo loquendi, necessariò quasi resultat respectus, qui connotatur in scientia Dei, cum visionis appellatur: scientia autem, quæ est libera in ratione causæ debet ita denominari à voluntate applicante illam ad causandum, quod optime conuenit in scientiam simplicis intelligentiæ, seu approbationis, non in scientiam visionis, vt declarauimus.

33. Capitu. 2. Tertia ratio postulat alteram partem, quam proposui de alia propositione, quia res sunt futuræ præsciuntur à Deo, an possit admitti in vi causalis, & non tantum in vi illationis. Nam D. Thomas supra simpliciter illam negat in priori sensu, & Originem illo modo loquentem in posteriori sensu exponit. Augustinus etiam, & Gregorius absolute illam negant, quos Magister in 1. d. 38 sequitur, & Albertus ibi art. 3. Et ducuntur, quia omnis scientia Dei est increata, immutabilis, & æterna, & ideo non potest habere causam, præsertim creatam, mutabilem, & temporalem.

lem. At vero D. Hieronym. Origen. Damascen. & alij Patres supra citati illam causalem simpliciter admittunt. Nec videntur sufficienter exponi secundum illationem tantum, ita vt causalis illa ad conditionalem reducatur, nam in illo sensu etiã altera propositio, quia Deus scit rem futuram, ideo futura est, esset admittenda, quia in sensu conditionali verissima est. At vero dicti Patres vnã admittunt, & alteram negant: ergo loquuntur in sensu plusquam conditionato. Et ita illam admittunt Bonauent. Gregorius, & alij Doctores supra citati. Ratio autem reddi potest, quia per illam causalem propositionem non denotatur causa physica scientiæ Dei, sed tantum ratio obiectiua, quæ non repugnat Deo: nam etiam in scientia simplicis intelligentiæ Deus scit tales creaturas, quia possibiles sunt, & non ideo sunt possibiles, quia scit illas. Et in diuina voluntate etiam datur ratio obiectiua, amat enim seipsum, quia est bonus, imò & creaturas amat propter bonitatem suam.

34. In hoc puncto existimo controuersiam esse in modo loquendi: nam posteriores auctores solum intendunt ad scientiam visionis necessariũ esse, vt præsupponatur obiectum scibile, & verum secundum aliquam determinatam veritatem, vnde quia hæc scientia de rebus futuris necessariò supponere debet, quod sint futuræ, quia nisi hoc supponatur, non erit obiectum scibile, & consequenter nec poterit esse scientia. Si autem id supponatur necessariò resultat talis scientia, vt nostro modo loquamur. Neque aliud genus causalitatis tribuunt futuris respectu scientiæ Dei, optimè enim norunt, nec Deum accipere scientiam à rebus sicut homines, neque fieri aliquod augmentum reale in scientia Dei ex eo, quod res sint futuræ, sicut fit in Angelis, quando effectus contingentes vident: nam licet ab illis non accipiant scientiam, crescunt saltem in actuali scientia. Deus autem non ita, sed eadem simplicissima, & naturali scientia sine vlla additione reali videt res, si supponantur futuræ, & sine vlla diminutione non videret illas, si non essent futuræ, vt rectè attigit Hugo de Sancto Victore lib. 1. de Sacrament. p. 2. cap. 14. 16. & 18. Hæc ergo doctrina vera est, quam D. Thomas, & alij Patres non negarent, sed quia illa nota causalis aliquid amplius indicare potest, modum loquendi simpliciter non approbant. Et in rigore melius dicitur, rem esse futuram supponi ordine rationis ad scientiam visionis, vel vt conditionem necessariam, sicut dixit Magister, vel vt terminum, quo posito cum fundamento, resultat relatio, & ideo sicut in relatiuis non dicimus, vnum referri ad terminum, quia terminus existit, sed existente illo, aut non sine illo, ita in præfenti melius dicemus, vt Deus præsciat futura, necessariũ esse, vt supponantur futura: nam si non essent futura, non præscirentur, vt dixit Hugo supra. Et in hoc sensu reducitur illa causalis ad conditionalem, non quantumque, sed talem, quæ fundetur in hypothefi necessariò præsupponenda, & ideo altera causalis, quia Deus scit, hoc erit, etiam in hoc sensu non admittitur quia scientia visionis nullo modo supponenda est, vt res sit futura.